

Stájer Géza (1936-2015)

SZAKONYI Zsolt*

Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerésztudományi Kar, Gyógyszerkémiai Intézet, 6720, Szeged

A szegedi gyógyszerészképzés 100 éves évfordulója kézenfekvő alkalom egy kiváló kémikus-gyógyszerész professzor, Stájer Géza emléke előtti tisztelgésre.

Stájer Géza 1936. március 26-án született Szegeden. Egyetemi tanulmányait is Szegeden, 1954-ben kezdte meg, az akkor még Gyógyszerész Szakon. Tanulmányai alatt alakult meg a Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kara, ahol 1959-ben gyógyszerészi oklevelet szerzett. A pályáját Somogy megyei gyógyszerárakban (elsősorban Kaposváron)

kezdte helyettesítő gyógyszerészként, majd 1960-ban a Kőszegi Dénes professzor vezette szegedi Gyógyszerészi Vegytani Intézetbe kapott meghívást és kezdett dolgozni felelőségével, Dr. Stájerné Szabó A. Enikővel együtt, aki egész pályafutása során mellette állt mind a magánéletben, mind a kutatómunkában, és aki ápolta és fenntartotta férje emlékét. Stájer Géza 1964-ben gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. 1961-ben tanársegéddé, 1971-ben adjunktussá, 1976-ban docenssé, majd 1990-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. 1975-ben a kémiai tudomány kandidátusa, majd 1989-ben a kémiai tudomány doktora tudományos fokozatot szerzett.

Stájer Géza első kutatási területe a szintetikus kénorganikus kémia volt, de gyógyszeranalitikával is foglalkozott, ami pályája kezdeti szakaszában az Intézet fő kutatási profilja volt. A szulfenil-kloridok szubsztitúciós reakciói ambidens nukleofilekkel, diszulfidok, tioszulfonátok és tiolszulfonátok szerkezeté és reakciói is foglalkoztatták. Az 1970-es évek végén Bernáth Gábor tanszékvezető professzor vezetésével

vel a Gyógyszerészi Vegytani (később Gyógyszerkémiai) Intézet fő kutatási iránya a szerves szintetikus kémia irányába tolódott el. Stájer professzor kiváló érzékkel és tehetséggel kutatott ezen a területen is, amit jól jelez, hogy mindössze nyolc évvel később, 1987-ben, „Kondenzáltvázas telített 1,3-heterociklusok előállítására, térszerkezetére és cikloaddációs és cikloverziós átalakítására” címmel benyújtotta akadémiai doktori értekezését. Pályája második szakaszában fő kutatási területe a kondenzált telített 1,3-oxazinok, pirimidinonok, valamint telített indolok és izoindolok előállítása és sztereokémiai vizsgálata volt. Norbornénaváz aminosavakból retro Diels-Alder reakcióval heteromonociklusos és kondenzált, több gyűrűs heterociklusos vegyületeket is előállított. Irányításával 11 doktorandusz szerzett doktori fokozatot.

Stájer professzor angol vagy német nyelven több mint 180 tudományos közleményt publikált nemzetközi folyóiratokban,¹⁻²⁰ több mint 170, zömében külföldön megtartott tudományos előadás társszerzője volt. Több mint 100 gyógyszerészeti szakmapolitikai és népszerű tudományos írása, köztük számos továbbképző cikke került közlésre.

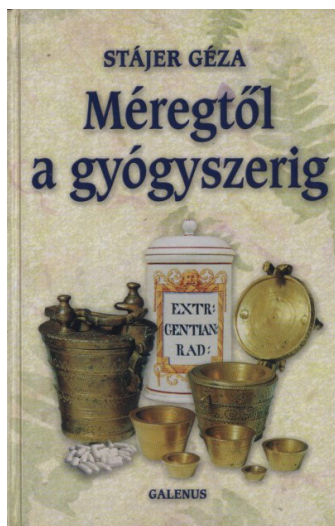

Intézeti karácsonyi összejövetelen Bernáth Gábor és Fülöp Ferenc professzorokkal, SZTE Gyógyszerkémiai Intézet, 2005

* Tel.: +36 62 546 809, e-mail: szakonyi.zsolt@szte.hu

Kiváló hazai és nemzetközi kapcsolatokat ápolt, a hazaiak közül külön is kiemelendő társszerzői és baráti kapcsolata Sohár Pál akadémikussal, míg a külföldiek közül hasonlóan baráti és egyben kollegiális kapcsolatot ápolt Kalevi Pihlajával, a finnországi turkui egyetem professzorával.

Írói vénáját is gyakran csillogtatta. Számos egyedi hangvételű könyve olvasmányos és szórakoztató tudomány- és kutatás-népszerűsítő, az oktatói tevékenységet, egyetemi életet érzékletesen megjelenítő művek.^{21–25}

2004. évben megjelent szakkönyv

Több jelentős közéleti, szakmapolitikai tisztséget töltött be. 1991-1997 között, két cikluson át az akkor már Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Kar dékánja volt. Dékánága alatt végzett az első ötödéves évfolyam, 1993-ban pedig megindulhatott a karon a PhD doktori képzés. 1995-ben kezdeményezésére létrehozták a Gyógyszeranalitikai Intézetet. 1992-ben ugyancsak az ő kezdeményezésével jött létre a Kar életében a mai napig meghatározó szerepet betöltő „Szegedi Gyógyszerészképzés Fejlesztéséért Alapítvány”. Ebben, mint dékánnak, és, mint alapító tagnak, jelentős szerepe volt. A beérkezett pénzből kari tantermeket újítottak fel, oktatási segédeszközöket szereztek be. Második dékáni periódusa vége felé, 1997-ben angol nyelvű szakfordító képzés indult, ami másoddiplomát adott gyógyszerészhallgatóknak.

Szakmai és közéleti tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el: Érdemes Gyógyszerész (1975), Kiváló Gyógyszerész (1985), Kazay Endre Emlékérem (1997, MGYT), Széchenyi Professzori Ösztöndíj (1998-2002), Szent-Györgyi Albert díj (2002), Bruckner Győző díj (2002), Schulek Emlékérem (2002), Pro Homine Nobile Pharmaciae (2004, MGYK), Életműdíj (2004, MOSZ), Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje (1997) és Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje. Hallgatói is ismételtelen elismerték oktatói képességeit a III. évfolyam Legjobb Oktatója (2001, 2005), Best Lecturer, Best Practical Teacher díjakkal.

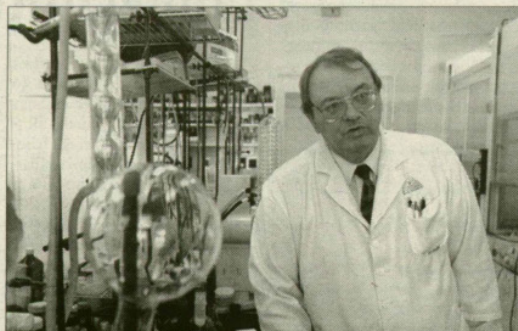
Gyógyszerészavatás dékánként, 1996-ban

Stájer Géza professzor Szent-Györgyi Albert-díjat kapott

Nincs gyógyszer mellékhatás nélkül

– A kutatók és a gyógyszergyártók egyre tökéletesebb készítményeket próbálnak előállítani, anélkül hogy az ideális hatását valaha is elérnék – mondja dr. Stájer Géza professzor, aki a Szegei Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Karán maga is gyógyszerkutatással foglalkozik. Nemzetközileg is elismert iskolateremtő munkájáért Szent-Györgyi Albert-díjat kapott.

– Több mint négy évtizede dolgozik a gyógyszerkémiai intézetben. Ez nagy kitartásra és türelemre vall...

NÉVJEGY

Dr. Stájer Géza 1936-ban született. A Szegei Tanítóképző Intézetben tett érettségi követően a Szegei Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karán folytatta tanulmányait, ahol 1959-ben kitüntetéses oklevelet szerzett. Rövid ideig gyógyszerész volt Somogy megyében, majd 1960-ban gyakornokként felvették a szegei gyógyszerészkamra abba az intézetébe, ahol jelenleg is dolgozik. 1990-ben nevezték ki egy-

kulát találjon, amelyet fejlesztésre kiválasztanak.

– A kutatás mellett persze tanít is, s a mostani kitüntetés részben éppen ennek a munkának a jutalma. A hallgatóktól is kapott már elismerést?

– Nagyon büszke vagyok arra, hogy az elmúlt tanévben a diákok engem választottak a harmadévi legjobbjának. Az egyetem azonban nemcsak a hallgatókat, hanem továbbképzéseken és a szakképzésben gyógyszerészkollégáimat is tanítom. Számos szakmapolitikai cikket írtam, amelyekre sokan hivatkoznak.

2002-es Délmagyarország cikk a Szent-Györgyi Albert-díj odaítéléséről

Túl a tudományos munkásságon és szakmai eredményeken mi, akik ismertük őt, nagyrabecsüléssel, tisztelettel és szeretettel gondolunk vissza életbölcességére, jóízű anekdotáira is. A munkaszeretet, a kémiai kutatás és a gyógyszerész szakma iránti mély, elkötelezettsége mellett jutott ideje mindig pihenésként mindenki által ismert fő hobbijára a horgászatra is. Két lánya közül Ildikó német nyelvi végzettséggel nemzetközi szervezőmunkát végez, Anette lánya fogorvosként vesz részt a Szegei Egyetem oktató munkájában, a Fogorvostudományi Karon tanszékvezető egyetemi docens. Három fiú unokája, Máté, Ákos és Bálint, utóbbi a Szegei Tudós Akadémia Szent-Györgyi programjának hallgatója.

2006-ban vonult nyugdíjba, de emeritus professzorként még évekig aktív résztvevője volt a kari életnek. 2015. október 24-én hosszantartó, méltósággal viselt súlyos betegség következtében hunyt el.

Stájer Géza utolsó megjelent írása

Válogatott közlemények

1. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Fülöp, F.; Bernáth, G. *Synthesis* **1984**, 345–346.
<https://doi.org/10.1055/s-1984-30839>
2. Stájer, G.; Mód, L.; Szabó, A. E.; Fülöp, F.; Bernáth, G.; Sohár, P. *Tetrahedron* **1984**, 40 (12), 2385–2393.
[https://doi.org/10.1016/0040-4020\(84\)80022-8](https://doi.org/10.1016/0040-4020(84)80022-8)
3. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Fülöp, F.; Bernáth, G.; Sohár, P. *J. Heterocyclic Chem.* **1984**, 21 (5), 1373–1376.
<https://doi.org/10.1002/jhet.5570210526>
4. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Friepong-Manso, S.; Bernáth, G.; Sohár, P. *Tetrahedron* **1990**, 46 (19), 6859–6868.
[https://doi.org/10.1016/S0040-4020\(01\)87873-X](https://doi.org/10.1016/S0040-4020(01)87873-X)
5. Stájer, G.; Szőke-Molnár, Z.; Bernáth, G.; Sohár, P. *Tetrahedron* **1990**, 46 (6), 1943–1950.
[https://doi.org/10.1016/S0040-4020\(01\)89762-3](https://doi.org/10.1016/S0040-4020(01)89762-3)
6. Stájer, G.; Csende, F.; Bernáth, G.; Sohár, P. *Heterocycles* **1994**, 37 (2), 883.
<https://doi.org/10.3987/COM-93-S80>
7. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Csende, F.; Bernáth, G.; Sohár, P. *J. Mol. Struct.* **1996**, 377 (2), 101–104.
[https://doi.org/10.1016/0022-2860\(95\)09130-0](https://doi.org/10.1016/0022-2860(95)09130-0)
8. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Bernáth, G.; Sohár, P. *J. Mol. Struct.* **1997**, 415 (1–2), 29–36.
[https://doi.org/10.1016/S0022-2860\(97\)00092-6](https://doi.org/10.1016/S0022-2860(97)00092-6)
9. Virág, M.; Günther, G.; Böcskei, Z.; Sohár, P.; Bernáth, G.; Stájer, G. *J. Mol. Struct.* **1998**, 440 (1–3), 147–154.
[https://doi.org/10.1016/S0022-2860\(97\)00235-4](https://doi.org/10.1016/S0022-2860(97)00235-4)
10. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Sohár, P.; Szűnyog, J.; Bernáth, G. *Synthesis* **1998**, 718–720.
<https://doi.org/10.1055/s-1998-2068>
11. Sohár, P.; Miklós, F.; Csámpai, A.; Stájer, G. *J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1* **2001**, 5, 558–564.
<https://doi.org/10.1039/b005008n>
12. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Csámpai, A.; Sohár, P. *Eur. J. Org. Chem.* **2004**, 1318–1322.
<https://doi.org/10.1002/ejoc.200300604>
13. Stájer, G.; Miklós, F.; Kanizsai, I.; Csende, F.; Sillanpää, R.; Sohár, P. *Eur. J. Org. Chem.* **2004**, 3701–3706.
<https://doi.org/10.1002/ejoc.200400247>
14. Sohár, P.; Csámpai, A.; Magyarfalvi, G.; Szabó, A. E.; Stájer, G. *Monatsh. Chem.* **2004**, 135 (12), 1519–1527.
<https://doi.org/10.1007/s00706-004-0190-x>

15. Stájer, G.; Csende, F. *Curr. Org. Chem.* **2005**, *9* (13), 1277–1286.
<https://doi.org/10.2174/1385272054863952>
16. Stájer, G.; Szabó, A. E.; Túrós, G.; Sohár, P.; Sillanpää, R. *Eur. J. Org. Chem.* **2005**, 4154–4161.
<https://doi.org/10.1002/ejoc.200500155>
17. Stájer, G.; Sohár, P.; Csámpai, A.; Sillanpää, R.; Fülöp, F. *Heterocycles* **2007**, *71* (6), 1315.
<https://doi.org/10.3987/COM-07-11018>
18. Pihlaja, K.; Martiskainen, O.; Stájer, G. *Rapid Commun. Mass Spectrom.* **2007**, *21* (5), 653–660.
<https://doi.org/10.1002/rcm.2880>
19. Kanizsai, I.; Miklós, F.; Sohár, P.; Csámpai, A.; Sillanpää, R.; Stájer, G. *J. Mol. Struct.* **2007**, *831* (1–3), 37–45.
<https://doi.org/10.1016/j.molstruc.2006.07.019>
20. Csende, F.; Miklós, F.; Stájer, G. *Curr. Org. Chem.* **2012**, *16* (8), 1005–1050.
<https://doi.org/10.2174/138527212800194683>
21. Stájer, G. *A kígyó metamorfózisa*; Magyar Gyógyszerészeti Társaság: Budapest, 2002.
22. Stájer, G. *Méregtől a gyógyszerig*; Galenus Kiadó: Budapest, 2004.
23. Stájer, G. *Tanársegéd voltam a földszinten, hatvan éves a Szegedi Tudományegyetem, Gyógyszerkémiai Intézet*; JATEPress: Szeged, 2007.
24. Stájer, G. *Fehérköpenyesek a gyógykémről*; JATEPress: Szeged, 2009.
25. Stájer, G. *Harmadik kísérlet*; JATEPress: Szeged, 2011.
26. Stájer, G. *...majdnem a krétában maradt*; Szeged, 2014.

In memoriam professor Géza Stájer (1936-2015)

Prof. Dr. Géza Stájer was born on March 26, 1936, in Szeged. He began his university studies in Szeged in 1954, at the Faculty of Pharmacy of the Medical University of Szeged and obtained a pharmacy diploma in 1959. He began his career as a substitute pharmacist in pharmacies in Somogy County, but in 1960 he was invited to the Institute of Pharmaceutical Chemistry in Szeged by Prof. Dr. Dénes Kőszegi. In 1964, he obtained a doctorate in pharmacy. He was appointed teaching assistant in 1961, assistant professor in 1971, associate professor in 1976, and full professor in 1990. In 1975, he obtained a candidate for a chemical science degree, and in 1989, a DSc degree in chemical sciences.

At the end of the 1970s, the research direction of the Institute of Pharmaceutical Chemistry shifted towards organic synthetic chemistry. His first research field was synthetic organosulfur chemistry, but he also dealt with pharmaceutical analysis, which was also the Institute's main research profile in the first phase of his career. However, Professor Stájer carried out his research in this field with excellent sense and talent too, which is clearly indicated by just eight years later, in 1987, he submitted his academic doctoral thesis entitled „Preparation, spatial structure and cycloaddition and cycloversion transformation of condensed saturated 1,3-heterocycles”. Under his supervision, 11 doctoral students obtained their doctorate degrees.

Professor Stájer published more than 180 scientific papers in English or German in international journals and co-authored more than 170 scientific lectures, mostly held abroad. More than 100 of his pharmaceutical policy and popular scientific writings, including numerous articles on further education, have been published.

He maintained excellent domestic and international relations. His co-authorship and friendly relationship with academician Prof.

Dr. Pál Sohár should be highlighted among the domestic ones, while among the foreigners, he maintained a similarly friendly and collegial relationship with Prof. Dr. Kalevi Pihlaja from the University of Turku from Finland.

He also often shone his writing talent, his books with a unique tone without the need for completeness: Third attempt; I was a teaching assistant downstairs; From poison to medicine; The Metamorphosis of the Serpent.

He held several important public and professional functions. Between 1991 and 1997, for two terms, he worked as the dean of the Faculty of Pharmacy at Szent-Györgyi Albert Medical University.

His professional and public activities were recognized with numerous awards: Merited Pharmacist (1975), Outstanding Pharmacist (1985), Endre Kazay Memorial (1997, MGYT), Széchenyi Professorial Scholarship (1998-2002), Szent-Györgyi Albert Award (2002), Győző Bruckner prize (2002), Schulek Memorial Medal (2002), Pro Homine Nobile Pharmaciae (2004, MGYK), Lifetime Achievement Award (2004, MOSZ).

But in addition to his scientific work and professional results, we who knew him fondly think back on his life wisdom and anecdotes. In addition to his love of work, his deep commitment to chemical research and the profession of a pharmacist, he always had time for his main hobby, fishing, known to everyone as a way of relaxation.

He retired in 2006, but as an professor emeritus, he was an active participant in Faculty life for many years. On October 24, 2015, he died caused by a long-lasting, serious illness.